

Zygmunt K. Kacprzak

"Neue Wege für Religionsunterricht
und Katechese : Modelle.
Erfahrungen. Überlegungen",
Wolfgang Nostainczyk, Würzburg
1975 : [recenzja]

Collectanea Theologica 46/4, 230-231

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

takie zagadnienia, które mówią o człowieku w jego odniesieniu do Boga, a nawet o jego ludzkich problemach bez tego odniesienia. A zatem słownik pomija naukę o Bogu samym w sobie czy w odniesieniu do człowieka. Nie ma więc w tej książce nawet hasła *Chrystus* czy *Bóg*. Znajdują się natomiast hasła: *obraz (wyobrażenie) Boga, służba Boża, doświadczenie Boga, bojaźń Boża*. Taki dobór haseł wynika z założenia słownika, które przyświecało autorom przy jego redakcji. Zaplanowali uzupełnić braki, które ujawniają się w teologii antropologicznej, jak to zaznaczył Gottfried Griesl w przedmowie. Przedstawili więc bogaty materiał informacyjny z różnych dziedzin wiedzy, koniecznych, a zbyt niedostępnych dla człowieka, szczególnie w jego zbliżeniu do Boga.

Zainteresowani znajdują w słowniku wiedzę o człowieku zarówno z dziedzin humanistycznych, jak i przyrodniczych, ujętą pod aspektem antropologii pastoralnej. Dzięki takiemu ujęciu *Praktyczny słownik antropologii pastoralnej* jest owocem analiz interdyscyplinarnych. Zawiera hasła z różnych dyscyplin wiedzy jak teologia pastoralna, socjologia, medycyna pastoralna, a w szczególności psychologia, psychiatria, pediatria, gerontologia, pedagogika, seksuologia, etyka itp.

Wśród autorów znajdują się nie tylko katolicy, lecz również protestanci. Dzięki temu można nazwać ten słownik także dziełem ekumenicznym. Aby zaś uniknąć niebezpieczeństwa indyferentyzmu lub synkretyzmu, przy kontrolersyjnych hasłach przedstawiono oddzielnie katolicki i ewangelicki punkt widzenia, np. przy spowiedzi.

Hasła nie wyczerpują poruszanego zagadnienia. Ale też nie chodziło autorom o to, aby dawać do ręki czytelnikom obszerne dzieło o trwałej wartości. Zamierzali raczej podać aktualną informację oraz pomóc w dalszej refleksji. Użytkownicy słownika mogą pogłębiać dany problem, korzystając z wykazu literatury umieszczonego po poszczególnych hasłach.

Można zatem powiedzieć, że omawiana książka jest przydatna nie tylko tym, którzy pracują duszpastersko, ale i tym, którzy się przygotowują do takiej pracy. A więc z pożytkiem może się znaleźć na półkach bibliotek seminariów duchownych i innych uczelni, gdzie studiują ci, którzy w różny sposób mają troszczyć się o zbawienie drugich.

Ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Wolfgang NASTAINCZYK, *Neue Wege für Religionsunterricht und Katechese. Modelle. Erfahrungen. Überlegungen*, Würzburg 1975, Echter Verlag, s. 264.

Na pozycję składa się osiemnaście artykułów, napisanych przez autorów o różnej przynależności narodowej. Tytuł dzieła wywołuje zaciekawienie i podsuwa czytelnikowi myśl, że napotka w trakcie lektury jakieś oryginalne propozycje ukazujące kierunek rozwoju katechezy. Tymczasem wydawca, jak wynika ze słowa wstępnego, zamierza jedynie zebrać i krytycznie ocenić różne modele, doświadczenia i refleksje, jakie mają miejsce w działalności katechetycznej na terenie różnych krajów Europy.

Tylko jeden artykuł napisany przez samego redaktora, odznacza się pewnego rodzaju ujęciem futurologicznym. Autor przewiduje bowiem sytuacje, w jakich może się w przyszłości znaleźć Kościół zachodnoniemiecki, wyznaczając równocześnie działalności katechetycznej określone zadania. Pozostałe natomiast artykuły zajmują się rzeczywistością katechetyczną niedalekiej przeszłości i teraźniejszości. Dwa artykuły omawiają formy katechizacji, jakie stosowano za czasów Trzeciej Rzeszy. Inne natomiast stanowią po prostu aktualne relacje z dokonań duszpasterskich bądź konkretne propozycje dla praktyki katechetycznej, np. w jaki sposób wykorzystać w katechezie czasopisma dziecięce, jak ma wyglądać niedzielną Msza św. dla dzieci, praca katechetyczna z upośledzonymi umysłowo, katecheza pozaszkolna, przygotowanie do sakramentu Eucharystii, bierzmowania i pokuty, praca z ministrantami i troska o powołania kapłańskie. Książka zawiera, między innymi, także artykuł pt.

Eucharystia w życiu Ludu Bożego, którego autorem jest kierownik katedry katechetyki ATK w Warszawie, ks. doc. dr hab. Jan Charytański.

Wydaje się, że wyrażenie „nowe drogi” zostało przez wydawcę użyte w podwójnym sensie. W. N a s t a i n c z y k, podejmując się wydania omawianej przez nas książki, w pierwszym rzędzie zamierza wyprowadzić z kryzysu działalność katechetyczną swego kraju, w którym trwają obecnie dyskusje nad sensem i programem „nauki religii” w szkole. Katecheza parafialna przeżywa także swoiste problemy, takie jak np. ubytek frekwencji czy trudności dialogu z młodymi. Zgromadzone w jednej książce i pochodzące z różnych krajów doświadczenia, modele i refleksje katechetyczne mają wzbogacić stosowane dotychczas metody i zachęcić do posługiwania się nimi w praktyce. Wydawca wyraża nadzieję, że działalność katechetyczna w jego kraju, przez zastosowanie powyższych metod ożywi się i wejdzie dzięki temu na „nowe drogi”, które uczynią ją bardziej owocną.

Z treści publikacji, a także na podstawie słów wydawcy, można wnioskować i o innym sensie użytego w tytule wyrażenia „nowe drogi”. Wydawca zamierza po prostu zbierać i w kolejnych publikacjach wydawać wszystkie aktualnie praktykowane i nowo powstające na terenie całego świata chrześcijańskiego pomysły katechetyczne. Spodziewa się, że taki „książkowy magazyn nowych dróg”, po których porusza się współczesna katecheza, może przysłużyć się do jeszcze intensywniejszego jej rozwoju. Prosi zatem, aby wyżej wspomniane pomysły katechetyczne przysyłać na jego adres, który specjalnie w tym celu przy końcu słowa wstępnego zamieszcza.

Ta interesująca publikacja katechetyczna nie powinna ująć uwadze teoretyków i praktyków katechezy polskiej. Zawarte w niej modele, praktyczne pomysły i refleksje pozwalają zauważyć, jak rozległy jest wachlarz taktyk duszpasterskich w działalności katechetycznej współczesnego Kościoła. Lektura tej książki kształtuje ponadto w umyśle czytelnika przekonanie, że różnorakie przeszkody społeczno-kulturowe, na jakie napotyka na swej drodze postęga katechetyczna, niekoniecznie przesądają o jej bezowocności. Niejednokrotnie stają się źródłem nowych pomysłów skutecznie pomagających w rozwiązywaniu przeróżnych problemów związanych z życiem wiary.

o. Zygmunt K. Kacprzak OFM, Katowice

Heribert HEINRICHS (wyd.), *Lexikon der audio-visuellen Bildungsmittel*, München 1971, Kösel-Verlag, s. XV + 362.

Wydawca leksykonu, profesor Heribert Heinrichs jest kierownikiem audiowizualnego centrum Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Hildesheimie. Jako fachowiec jest świadomy wkraczania dydaktyki w epokę techniczną. Środki audiowizualne jak film, radio, telewizja, maszyny dydaktyczne, laboratoria językowe itd. z roku na rok coraz bardziej znajdują zastosowanie w procesie nauczania i uczenia się. Coraz liczniejsze instytucje handlowe oferują różnorodne i technicznie zróżnicowane audiowizualne środki kształcenia, które w praktyce nastęrczają jeszcze wiele trudności. Przede wszystkim mało znane są rozległe możliwości metodyczne i dydaktyczne, jakie te środki ze sobą przynoszą.

Wydawca leksykonu za pomocą 184 haseł podejmuje się uporządkowania w aspekcie technologiczno-pedagogicznym tej sytuacji trudnej dla praktyków. Usiłuje przeprowadzić naukową inwentaryzację i szczegółowy opis różnorodnych możliwości dydaktycznych, które wynikają z wprowadzenia techniki do nauczania. Zakres treściowy haseł, zamieszczonych w słowniku, ogranicza się wyłącznie do sytuacji w Niemczech zachodnich.

W hasłach zestawionych w porządku alfabetycznym można wyróżnić kilka głównych zagadnień, które wydawca miał na uwadze. Na pierwszym miejscu należy wymienić te hasła, które zwięźle opisują i tłumaczą zasadnicze urządzenia i nazwy używane w świecie środków audiowizualnych. Wydawca ma